

LEADER

Länsi-Saimaa

VIIJE TÄHE RATEKIA

Leader Länsi-Saimaan strategia
vuosille 2023-27

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
2. STRATEGIAN VALMISTELUPROSESSI	2
3. TOIMINTA-ALUEEN KUVAUS JA NYKYTILA	2
4. ALUEEN KEHITTÄMISTARPEET	5
4.1. SWOT-analyysi	5
4.2. SWOTin yhteenveto ja johtopäätökset	6
5. KEHITTÄMISEN PAINOPISTEET	7
5.1. Elinvoimainen yrittäjyys	7
5.1.1. Elinkeinorakenteen monipuolistaminen	7
5.1.2. Luontomatkailu	8
5.1.3. Omavarainen ja vahva paikallistalous	8
5.2. Vireä ja osallistuva yhteisö	9
5.3. Ilmasto- ja ympäristöteot elämäntavaksi	10
5.3.1. Monimuotoinen luonto	10
5.3.2. Ilmastoystävällinen yritys ja yhdistys	11
5.4. Nuoret tekijät	12
6. RAHOITUSSUUNNITELMA	13
7. STRATEGIAN TOIMEENPANO	14
7.1. Hallinto	14
7.2. Aktivointi ja viestintä	14
7.3. Yhteistyö ja verkostoituminen	15
7.4. Alueiden välinen ja kansainvälinen yhteistyö	15
7.5. Nuorisoleader-toiminta	15
7.6. Toiminta kaupunkialueella	15
7.7. Kalaleader	16
7.8. Hanke- ja päätöksentekoprosessi	16
8. SEURANTA JA ARVIOINTI	16

1. Johdanto

Leader-toimintatapa on Lappeenrannan seudulla toteutettu vuodesta 1997. Toiminta perustuu paikallisiin tarpeisiin, mutta tähtää innovatiivisuuteen sekä uusien toimintatapojen ja ideoiden kehittämiseen. Leader Länsi-Saimaa (myöhemmin LLS) tukee asukkaita ja yrittäjiä kehittämistyössä, kannustaa heitä verkostoitumaan ja etsimään yhteistyössä ratkaisuja alueen kehittämistarpeisiin. LLS verkottuu alueen toimijoiden kanssa ja nostaa esiin kehittämistarpeita. Tavoitteena on elinvoimainen alue, jossa hyviä käytäntöjä jaetaan toiminta-alueen sisällä, alueiden välillä ja kansainvälisesti. Toiminnassa toteutetaan Leader-periaatteita: innovatiivisuus, alhaalta ylös -lähestymistapa, alueperusteisuus, monialaisuus, verkostoituminen, paikallinen kumppanuus sekä alueiden välinen ja kansainvälinen yhteistyö.

Leader Länsi-Saimaan strategia, Viije tähe ratekia, koostuu neljästä painopisteestä: Elinvoimainen yrittäjyys, Vireä ja osallistuva yhteisö, Ilmasto- ja ympäristöteot elämäntavaksi ja Nuoret tekijät. Viides tähti, yhteistyö, on strategian läpileikkaava teema. Eri alojen asiantuntijoiden, yritysten ja yhdistysten kohtauttaminen mahdollistaa uusien ideoiden ja innovaatioiden synnyn.

VISIO 2030

Lappeenrannan seudulla on monipuoliset toimeentulomahdollisuudet. Asukkaat, yritykset ja yhteisöt arvostavat luontoympäristöä ja hyödyntävät alueen vahvuudet ja mahdollisuudet kestävästi ja monipuolisesti. He uskaltavat uudistaa vanhaa ja etsiä ennakkoluulottomasti uusia ratkaisuja. Alue on viihtyisä, vieraanvarainen ja vetovoimainen ja ihmiset helposti lähestyttäviä ja yhteistyökykyisiä. Eri asukasryhmät osallistuvat ja vaikuttavat yhteisön toimintaan ja sen uudistamiseen.

MISSIO

Leader Länsi-Saimaa on paikallisen kehittämisen osaaja, joka tarttuu alueen kehittämisen haasteisiin rohkeasti, ennakkoluulottomasti ja innostuneesti. Leader-ryhmä kannustaa asukkaita, yhteisöjä ja yrityksiä yhteistyöhön ja rohkaisee heitä uudistumaan ja uudistamaan toimintojaan. Olemme kehittämisen mahdollistaja ja keskeinen osa alueen kehittäjäverkostoa.

LEADER LÄNSI-SAIMAAN ARVOT

Asukaslähtöisyys, uudistumiskykyisyys, luotettavuus ja vastuullisuus.

Strategian toteuttamiseen osallistuu koko alue: kaikki asukas- ja ikäryhmät, yhdistykset, yritykset, kunnat ja muut alueelliset toimijat. Leader Länsi-Saimaa on pieni toimija, mutta sen vahvuus on monipuolinen kumppanuusverkosto ja taito toimia yhteistyössä niin pienten kuin suurten organisaatioiden kanssa.

MUUT RAHASTOT JA OHJELMAT

Leader-rahoituksella täydennetään muiden rahastojen toimintaa ja sitä kohdennetaan erityisesti maaseudun pienyritysten ja yhdistysten paikallisiin hankkeisiin. Tarkemmin yhteistyöstä ja päällekkäisten toimien estämisestä sovitaan ELY-keskuksen kanssa yhteistyösopimuksessa sekä muiden toimijoiden kanssa käytävissä keskusteluissa. Leader-ryhmien edustaja osallistuu asiantuntijana maakunnan MYRS-ryhmään.

Leader Länsi-Saimaan strategia on linjassa Euroopan ja kansallisen maaseudun kehittämisen tavoitteiden kanssa sekä Kaakois-Suomen ELY-keskuksen, Etelä-Karjalan liiton ja alueen kuntien strategioiden kanssa. Toiminnassa noudatetaan Green Deal-ohjelman tavoitteita.

2. Strategian valmisteluprosessi

Osallistavaa valmistelua on tehty asukkaiden, yritysten, yhdistysten, kuntien ja tärkeimpien sidosryhmien kanssa vuodesta 2019 lähtien. Strategia-aineistoa on kerätty kyselyillä, asukas- ja asiantuntijatyöpajoilla, kumppanuuskeskusteluissa sekä omilla ja yhteistyökumppanien järjestämissä tilaisuuksissa (tarkemmin liitteessä 1).

SWOT-aineistoa ja kehittämistarpeita koottiin erityisesti vuosien 2021-22 tulevaisuustyöpajoissa: seitsemässä kuntatyöpajassa ja 13 teematyöpajassa, joiden aiheina olivat ilmasto ja ympäristö, yritystoiminta, matkailuyrittäminen, nuoret, monipaikkaisuus, kylätoiminta, kulttuuri ja taide, iäkkäät, kansainvälisyys sekä turvallisuus. Kehittämistarpeista ja Leader-toiminnan onnistumisesta tehtiin 2019-2022 neljä kyselyä (asukkaat, sidosryhmät, rahoitusta hakeneet toimijat ja hallitus). Strategian valmisteluun osallistui työpajoissa 323 henkilöä ja kyselyjen kautta 228 henkilöä.

Yhteistyökumppaneilta saatiin merkittävä panos strategian sisältöön kumppanuuskeskusteluissa. Niiden lisäksi Leader-toiminnasta ja sen kehittämistarpeista on keskusteltu lukuisissa yrittäjä-, kylä- ja asukastapaamisissa, joihin on osallistunut vuodesta 2019 lähtien yli 1300 henkilöä. LLS on myös koonnut asiantuntijaryhmiä keskustelemaan mm. matkailusta, kalastusmatkailusta, lähiruusta, yrittäjyydestä ja yritys yhteistyöstä.

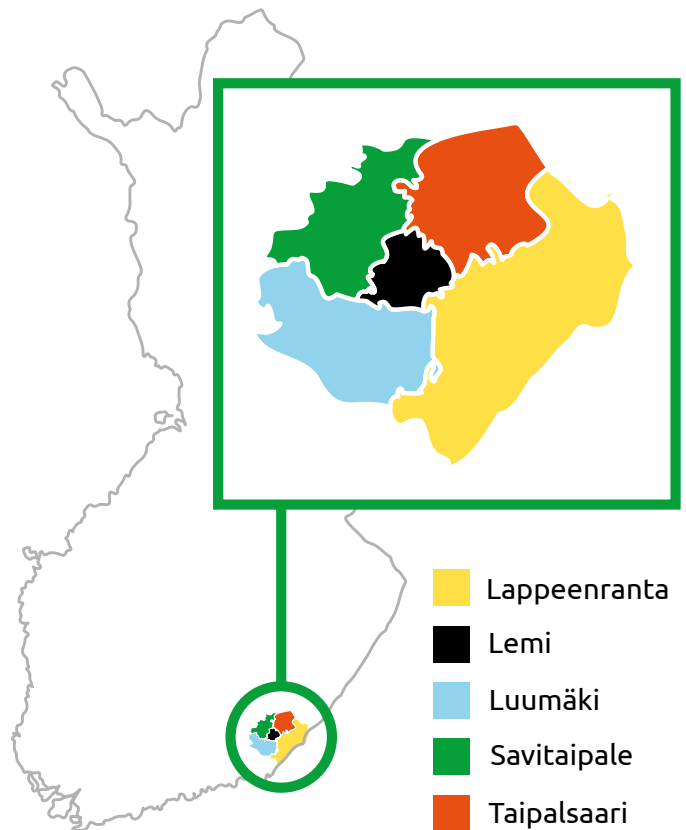
Tulevaisuustyöpajojen, kyselyjen ja sidosryhmäkeskustelujen perusteella on koottu SWOT-analyysi, siihen perustuvat kehittämistarpeet sekä strategian painopisteet. Koontityöhön ovat panostaneet vahvasti Leader-hallitus ja sen alainen strategian valmistelutyöryhmä. Strategialuonnoksen kommentointiin kesäkuussa 2022 osallistuivat jäsenet ja yhteistyökumppanit.

3. Toiminta-alueen kuvaus ja nykytila

TOIMINTA-ALUE

Leader Länsi-Saimaan toiminta-alueeseen kuuluvat Lappeenrannan seudun kunnat: Lappeenrannan kaupunki sekä Lemin, Luumäen, Savitaipaleen ja Taipalsaaren kunnat. Alueen pinta-ala on 4 298,38 km², josta vettä on 23,5 %. Yli puolet (52 %) pinta-alasta on ydin- tai harvaanasuttua maaseutua, kaupungin läheistä maaseutua on 33 % ja kaupungin kehysaluetta 12 %. Taipalsaari on saaristo-osakunta.

Alue sijaitsee Etelä-Karjalassa ja rajautuu idässä Venäjään. Liikenneyhteydet maakuntaan ovat hyvät (maantie- ja rautatieyhteydet, lentoyhteydet Lappeenrannan kentältä Keski-Eurooppaan), mutta maaseudun tieverkko kaipaa kunnostusta. Lappeenrannassa on kaksi rajanylityspaikkaa henkilöliikenteelle, Nuijamaa ja Vainikkala (junaliikenne). Savitaipaleella, Taipalsaarella ja Lemillä on valokuituverkko, mutta Lappeenrannassa ja Luumäellä sitä ei ole. Kaupallisia palveluita ja kunnallistekniikkaa on Lpr:n kaupunkialueen ohella maaseututaajamissa (Joutseno, Pulp, Korvenkylä, Nuijamaa, Ylämaa, Lemi kk, Kuukanniemi, Taipalsaari kk, Saimaanharju, Savitaipale ja Taavetti).

YMPÄRISTÖ

Suurin osa alueesta kuuluu Järvi-Suomen maisematyyppiin, jota leimaavat suuret vesistöt ja luonnonkaunis ympäristö. Alueen eteläosassa, Salpausselkien eteläpuolella, maisema on metsäistä ja vähäjärvistä. Metsä on pääosin talousmetsää, vanhaa metsää alueella ei ole. Alueella on tehty menestyksekkästä työtä vesistöjen puhtauden eteen. Esim. Pien-Saimaan veden laatu on merkittävästi parantunut maanomistajien ja asukkaiden yhteistyönä. Salpausselkien alueella on merkittävät pohjavesivarat, jotka rajaavat teollisuuden sijoittumista ja mm. lämpökaivojen rakentamista. Itärajan läheisyyden (puolustusvoimien aluevalvonnan ja ilmavoimien toimivuus) takia alueelle voidaan rakentaa vain muutama iso tuulivoimala.

VÄESTÖ JA ASUMINEN

Asukkaita alueella on 87 880 eli 69 % koko Etelä-Karjalan väestöstä (12/2021). Väestötiheys on 27 asukasta/km². Väestöstä ulkomaalaistaustaisia on 6,5 %, heistä suurin osa venäläisiä. Väestöennusteen mukaan alueen väkiluku vähenee vuoteen 2040 mennessä selvästi (-8%), voimakkaimmin väestö vähenee Savitaipaleella (-25,8%) ja Luumäellä (-23,4%). Samalla yli 65-vuotiaiden suhteellinen osuus kasvaa 25 %:sta 31 %:iin vuoteen 2040 mennessä.

Alueella on 14 000 kesämökkiä, joten monipaikkaiset asukkaat ovat merkittävä voimavara erityisesti maaseutukunnissa. Kesämökkien omistaja-asuntokunnista noin puolet (10 500 henkilöä) tulee alueen ulkopuolelta, suurin osa pääkaupunkiseudulta.

Leader-rahoitus kohdentuu maaseutualueeseen, johon kuuluvat myös kaupungin kehysalueet sekä perustellut ulommat kaupunkialueet (liite 3). Alueella asuu 33 246 asukasta, joista suurin osa, 18 000, Lappeenrannassa.

Kunnat	Väkiluku 12/2021	Työpaikka-omavaraisuus %	Työttömien osuus työvoimasta %	Nuoriso-työttömyys %	Vieraskielisten osuus %
Lappeenranta*	72634	108,1	9,4	13,9	8,2
Lemi	2917	42,8	6,4	8,6	2,7
Luumäki	4473	75,3	10,8	13,6	3,8
Savitaipale	3261	83,4	9,5	8,1	1,3
Taipalsaari	4595	41,7	7,5	21,6	5
	87880				

Taulukko 1.

* kaupungin väkiluku, maaseutualueella 18 000

YRITYSTOIMINTA

Etelä-Karjalan elinvoiman kivijalka on suurteollisuus (metsä- ja paperiteollisuus) ja muu vientivetoinen teollisuus (mm. metalli- ja kiviteollisuus). Yrityksiä on 61,5 1000 asukasta kohden, joka on 5. pienin kaikista Suomen maakunnista. Pienyrityttömyyttä ja kasvuhaluisia yrityksiä on vähän, yrittäjien keski-ikä on hälyttävän korkea ja investointihalukkuus poikkeuksellisen pientä. Maaseutukunnilla ei ole elinkeinoasiamiehiä, mutta osa kunnista ostaa neuvontapalveluita Lappeenrannan kaupungin yrityspalveluilta (Wirma) tai ProAgrialta. Myös yrittäjien yhteistyö on vähäistä. Yrittäjyyskasvatusta alueella toteutetaan mm. Lappeenrannan kaupungin ja Lappeenrannan-Lahden teknillisen yliopiston LUTin toimesta (yrityskylä, lasten tiedekoulut ja LUMA-toiminta), Luumäellä on yrittäjyyslukio.

TYÖLLISYYS JA TYÖPAIKAT

Työpaikoista suurin osa on palvelualojen työpaikkoja (75,6 %), jalostusalan työpaikkoja on 21,4 % ja alkutuotannon työpaikkoja 3 %. Alkutuotannon ja jalostuksen työpaikkojen määrä on viime vuosina vähentynyt palvelualan työpaikkojen lisäänty-

essä. Viimeisen 10 vuoden aikana matkailun merkitys on korostunut. Majoituskapasiteettia on rakennettu alueelle lisää ja yöpymisten lukumäärä ja matkailutoiminnan tuotto on kasvanut 2010-2019 noin 50 %. Lemillä ja Taipalsaarella asuu paljon kaupungissa työssä käyviä ja lapsiperheitä ja kuntien työpaikkaomavaraisuus on pieni (taulukko 1). Työttömyysaste vaihtelee 6,4-10,8 %:n välillä, pienintä työttömyys on Lemillä. Nuorisotyöttömyys on suurinta Taipalsaarella. Tietyillä aloilla osaavasta työvoimasta on pulaa.

OPPILAITOKSET

Innovatiivista ja kehitysmönteistä toimintaa ruokkivat Lappeenrannan oppilaitokset. Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto (LUT) on profiloitunut puhtaan energian ja veden, kiertotalouden ja kestäväen yrittäjyyden tutkimiseen ja kouluttamiseen. Sen ympäristö-, tekniikka- ja talousosaamista täydennetään jatkossa yhteiskuntatieteillä. Työelämän innovaatiokorkeakoulu LABissa ja ammattiopisto Sammossa voi opiskella mm. liiketaloutta, sosiaali- ja terveysalaa, matkailua, muotoilua ja tekniikkaa. Oppilaitosten Lappeenrannan toimipisteissä opiskelee 13 700 opiskelijaa, joista merkittävä osa on kansainvälisiä vaihto-opiskelijoita. Valitettavan harva oppilaitoksista valmistunut jää alueelle.

VIHREÄ OSAAMINEN

Etelä-Karjala on Suomen johtavia maakuntia uusiutuvan energian käytössä (kaikesta tuotetusta energiasta uusiutuvaa 80 %). LUT tuottaa yli puolet Suomen energiaan ja ympäristöön liittyvistä tutkimuksista ja on ilmastoteoillaan maailman 10 parhaan yliopiston joukossa. Alueella on myös useita alan startup -yrityksiä. Lappeenranta on Suomen ilmastopääkaupunki, joka toteuttaa Greenreality-ohjelmaa ja tavoittelee hiilineutraalisuutta vuoteen 2030 mennessä.

MATKAILU- JA HARRASTUSMAHDOLLISUUDET

Luontomatkailijalle Lappeenrannan seutu tarjoaa upeita, kirkasvetisiä järviluontokohteita, hienoja pyöräilyreittejä ja vaihtelevia melontareittejä Saimaan saariin ja Väliväylälle. Rajan läheisyys näkyy useina sotahistoriallisina kohteina: 1700-luvun lopun Suovon linnoinuksina ja II maailmansodan Salpalinjan bunkkereina ja korsuina. Myös nykyinen raja on monelle eksoottinen kohde. Näiden lisäksi merkittäviä matkailukohteita ovat Lappeenrannan linnoinus ja satama hiekkalinnoinen, Svinhufvudin kotimuseo Kotkaniemi Luumäellä, Lemin särä ja Ylämaan spektroliitti. Matkailumahdollisuudet ovat kuitenkin edelleen alihyödynnettyjä ja rakenteet heikkoja, esim. Saimaalle ja sen saariin on vaikea päästä. Pyörämatkailuun kehitetyn Saimaan saaristoreitin ja Unescon Saimaan Geoparkille 2021 myöntämän Geopark-statusen odotetaan lisäävän matkailijavirtaa. Lappeenrannassa on toimivat kulttuuri- ja harrastuspalvelut, myös maaseutukuntien harrastus- ja liikuntamahdollisuudet ovat suhteellisen hyvät.

YHTEISÖLLINEN TOIMINTA

Alueen asukasmäärä on riittävä tehokkaaseen ja innovatiiviseen toimintaan ja riittävän pieni, jotta paikalliset erityispiirteet kyetään huomioimaan. Yhdistystoiminta on vilkasta ja monipuolista. Yhdistykset järjestävät merkittävän osan etenkin maaseudun harrastus- ja kulttuuritoiminnasta. Kyläyhdistyksiä alueella on 100 ja niistä 60 %:lla on kyläsuunnitelma. Leader-hanketoteuttajista kuitenkin vain 10 % oli kyläyhdistyksiä 2014-22. Maaseudun ja kaupungin välillä on kiinteää ja vuorovaikutteista yhteistyötä ja monia tapahtumia järjestetään yhteistyössä.

VENÄJÄN TILANTEEN VAIKUTUS

Venäläisten ostos- ja lomamatkailijoiden merkitys alueen elinvoimalle ja yrityksille on ollut suuri. Koronapandemian takia rajanylitysmäärät romahtivat: 2019 Nuijamaalla ja Vainikkalassa yli 3 miljoonaa rajanylitystä, 2021 vain 279 000. Nykyisten talouspakotteiden takia matkailu ja hankeyhteistyö rajan yli ei normalisoidu useaan vuoteen. Erityisesti kaupan ja matkailualan yritysten tulee etsiä uusia asiakasryhmiä.

4. Alueen kehittämistarpeet

4.1. SWOT-analyysi

VAHVUUDET

- Aktiiviset toimijat ja kyläyhteisöt
- Luonnonläheisyys, järvet, Saimaa
- Hyvät etätömahdollisuudet (Savitaipale, Taipalsaari ja Lemi)
- Hyvät harrastus- ja liikuntamahdollisuudet, monipuolinen kulttuuritarjonta
- Monialainen koulutus (LUT, LAB, Sampo), Ympäristötietoisuus, ja -osaaminen.
- Lyhyet välimatkat alueella ja pääkaupunkiseudulle

HEIKKOUEDET

- Vähäinen halukkuus yrittäjyyteen ja yhteistyöhön, investointihaluttomuus, yrittäjien ikärakenne
- Osaavan työvoiman saatavuus
- Alueella korkeakoulun käyneiden ja kv. opiskelijoiden työllistyminen alueelle
- Matkailumahdollisuuksien huono hyödyntäminen
- Kaupan ja matkailun riippuvaisuus venäläisistä matkailijoista
- Valokuituverkko LPR ja Luumäki (Venäjän raja & 5G)

MAHDOLLISUUDET

- Monipaikkaisuuden lisääntyminen
- Bio- ja kiertotalouden vahvistuminen
- Paikallisen ja omavaraisen tuotannon lisääntyminen
- Digitaalisuuden hyödyntäminen yritystoiminnassa, palveluissa ja etätöissä

UHAT

- Väestön väheneminen, ikääntyminen
- Globaalit kriisit ja Venäjä-riski: matkailuelinkeinon tulevaisuus, yleinen kustannustason nousu, Venäjän epävakaisuus
- Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden hupeneminen
- I tukialue ympärillä

VAHVUUDET

Lappeenrannan seudun vahvuuksia ovat luonto, järvet ja hyvä sijainti. Seutu on helposti saavutettavissa eri liikennevälineillä (juna, lentokone, autot) ja välimatkat pääkaupunkiseudulle ja alueen sisällä ovat lyhyitä. Saimaa ja alueen muut järvet houkuttelevat vapaa-ajan asukkaita ja matkailijoita. Osalla alueesta on hyvät etätömahdollisuudet ja Lappeenrannassa on monipuoliset koulutusmahdollisuudet. LUT ja Lappeenrannan kaupunki ovat panostaneet vihreään siirtymään ja myös asukkaat ovat valmiita työskentelemään puhtaan ympäristön puolesta. Uutta virtaa yhteisöt saavat monipaikkaisista asukkaista. Myös maaseutukunnissa on hyvät harrastus- ja liikuntamahdollisuudet ja monipuolista kulttuuritarjontaa.

HEIKKOUEDET

Suurimmat heikkoudet ovat vähäinen halukkuus yrittäjyyteen, yrittäjien ikärakenne sekä jatkajien puute. Yrittäjien yhteistyö on vähäistä ja osaavaa työvoimaa on vaikeaa saada. Korkeakouluista valmistuneiden opiskelijoiden on vaikea työllistyä alueelle. Matkailu- ja retkeilymahdollisuuksia ei ole osattu tuotteistaa riittävästi. Ulkoilureitit ovat hajallaan, osittain huonossa kunnossa ja alueella on vähän vanhoja metsiä ja suojelualueita. Venäjän tilanteen muutokset ja talouspakotteet vaikuttavat välittömästi maakunnan elinvoimaan, erityisesti kauppaan ja matkailuun. Valokuituverkkoa ei ole Lappeenrannassa ja Luumäellä. Venäjän rajan takia myös 5G-yhteyksien tehoa rajoitetaan. Maaseudun tieverkko kaipaa kohennusta ja julkisia liikenneyhteyksiä on vähän.

MAHDOLLISUUDET

Vihreän siirtymän kiihtyminen avaa uusia mahdollisuuksia yhdistää oppilaitosten osaaminen yritystoimintaan. Luontomatkailun ja monipaikkaisuuden lisääntyminen avaa uusia palvelutarpeita ja edellyttää matkailutuotteiden ja -palveluiden vastuullista kehittämistä. Paikallisuuden ja kestävästi, lähellä tuotettujen tuotteiden ja palveluiden arvostus lisääntyy. Hyvät etäyhteydet mahdollistavat digitalisaation hyödyntämisen yritystoiminnassa ja palveluissa sekä paikkariippumattoman työllistymisen.

UHAT

Väestön vähentyminen ja ikääntyminen johtaa palveluiden vähentymiseen sekä palveluiden ja infrastruktuurin keskittymiseen. Rajan läheisyydestä johtuen Venäjän tilanteen muutokset ja muut globaalit kriisit vaikuttavat yritystoimintaan ja matkailuun ja voivat vähentää myös yrittäjien investointeja. Ilmastonmuutos vähentää luonnon monimuotoisuutta, lisää Venäjän metsäpaloja ja vaikuttaa suoraan alueen matkailuvaltteihin järviin ja luontoon. Tulevalla rahoituskaudella Länsi-Saimaan alue on kolmelta suunnalta I tukialueen puristuksessa ja kahdeksasta rajakunnasta vain kaksi kuuluu samaan tukialueeseen kuin LLS:n toiminta-alue. Pohjoisten (Mäntyharju, Mikkeli, Puumala), eteläisten (Miehikkälä) ja koillisten (Imatra, Ruokolhti) naapurikuntien suurempi tukitaso saattaa vaikuttaa yrittäjien investointihalukkuuteen. Tutkinto-opiskelun painottuminen verkko-opintoihin vaikeuttaa opiskelijoiden alueelle sitoutumista.

4.2. SWOTin yhteenveto ja johtopäätökset

VAHVUUKSIEN JA MAHDOLLISUUKSIEN HYÖDYNTÄMINEN

Erinomaiset matkailumahdollisuudet ja paikalliset, omaleimaiset tuotteet ja palvelut on opittava tuotteistamaan, markkinoimaan ja myymään. Yrittäjien yhteistyön ja verkottumisen lisääminen on tärkeää niin omalla kuin koko Saimaan alueella. Matkailun lisääntyminen ja vapaa-ajan asukkaiden viipymän pidentyminen ja ympärivuotistuminen vahvistavat paikallisten tuotteiden ja palveluiden kysyntää.

Yrittäjiä rohkaistaan ottamaan käyttöön uusia, kestäviä toimintatapoja ja innovoimaan uusia tuotteita ja toimintatapoja hyödyntäen opiskelijoiden osaamista ja oppilaitosten tutkimustietoa. Asukkailla on vahva paikallisidentiteetti, mutta se tulee uskaltaa näyttää myös muille. Nuorten positiivisia, yhteisöllisiä kokemuksia tulee vahvistaa ja tarjota heille enemmän osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Puhdas luonto mahdollistaa luonnontuotteiden kestävä keruun ja luomukeruualueiden perustamisen.

Nopeat tietoverkkoyhteydet ovat elinvoiman ja työn teon perusta. Valokuituyhteydet tulee saada myös Lappeenrannan maaseutualueille ja Luumäelle. Etäyhteyksien ja digitalisaation hyödyntäminen avaa uusia mahdollisuuksia yritystoimintaan ja paikkariippumattomaan työllistymiseen, mutta edellyttävät myös asukkaiden ja yritysten digiosaamisen vahvistamista.

HEIKKOUSIEN JA UHKIEN TORJUMINEN

Yrittäjyyttä suunnittelevaa ja aloittavaa tulee rohkaista ja toimivaa yrittäjää tukea yrittäjyyden muutoskohdissa. Yrittäjyyskasvatukseen tulee panostaa ja ohjata yritystoimintaa suunnittelevia ja toiminnasta luopuvia kohtaamaan toisensa. Yrittäjiä rohkaistaan hyödyntämään vihreän kasvun ja digitalisaation mahdollisuuksia. Ennakkoluuloton ja rajoja ylittävä yhteistyö mahdollistaa uusien innovaatioiden kehittämisen, tuo uutta virtaa ja vertaistukea. Siksi yrittäjiä kannustetaan yhteistyöhön toisten yrittäjien sekä oppilaitosten ja muiden toimijoiden kanssa. Osaavaa työvoimaa saadaan oppilaitoksista valmistuneista edellyttäen, että heille löytyy harjoittelu- ja kesätyöpaikkoja.

5. Kehittämisen painopisteet

Leader-strategian tavoitteena on luoda uskoa tulevaisuuteen, vahvistaa osaamista ja kannustaa maaseudun yrityksiä ja yhdistyksiä uusiutumaan, innovoimaan ja laajenemaan. Maaseutu elää ja voi hyvin, kun asukkaat ovat tyytyväisiä ja uskovat tulevaisuuteen.

Strategian pohjana on elinkeinorakenteen monipuolistaminen ja matkailun kehittäminen, jotka tuovat alueelle elinvoimaa (painopiste 5.1. Elinvoimainen yrittäjyys). Asukkaiden osaaminen ja innostuneisuus mahdollistavat yhteisöjen tuloksellisen ja kestäväen kehittämisen (5.2. Vireä ja osallistuva yhteisö). Asukkaita kannustetaan konkreettisiin ilmastotekoihin (5.3. Ilmasto- ja ympäristöteot elämäntavaksi) ja varmistetaan se, että tulevaisuuden tekijät – nuoret – sitoutuvat alueeseen (5.4. Nuoret tekijät). Yritystoimintaa voidaan tukea sekä Elinvoimaisessa yrittäjyydessä että Ilmasto- ja ympäristöteoissa. Lisäksi Nuoret tekijät -painopisteessä tuetaan nuorisoleader-toimintaan kuuluvia yrityskehittäjiä.

Yhteistyön edistäminen on strategian viides tähti ja kaikkia painopisteitä läpileikkaava teema. Se mahdollistaa uusien ideoiden ja innovaatioiden synnyn sekä tehostaa toimintaa. Lisäksi kaikessa toiminnassa kannustetaan osaamisen kehittämiseen, uusien toimintatapojen ja innovaatioiden kokeiluun sekä hyödyntämään digitalisaation mahdollisuudet (CAPin läpileikkaavat teemat).

5.1. Elinvoimainen yrittäjyys

Aktiivinen, uusiutuva ja muuntautumiskykyinen pienyritystoiminta on elinvoimaisen paikallistalouden edellytys. Monipuolinen elinkeinorakenne ja kehittymishaluiset yritykset lisäävät myös alueen työllisyyttä. Leader-strategia tukee maaseudun uusia ja jo toimivia yrittäjiä kasvamaan, uudistumaan ja tehostamaan toimintaansa.

5.1.1. Elinkeinostruktuurin monipuolistaminen

Elinkeinostruktuurin monipuolistamiseksi tuetaan aloittavia ja toimivia yrittäjiä erityisesti yrittäjyyden murroskohdissa (mm. yrityksen suunnittelu ja perustaminen, kehittäminen, laajentaminen, sukupolven- ja omistajanvaihdos). Tärkeää on lisätä yrittäjien osaamista ja yhteistyötä sekä kannustaa yrittäjiä hyödyntämään paremmin oppilaitosten tutkimustietoa ja nuorten osaajien työvoimaa.

Ikääntyvien ja matkailijoiden kasvava määrä sekä uudet yritys muodot (osa-aikainen, monipaikkainen ja -alainen yrittäjyys, osuuskunta, yhteiskunnallinen yritys) lisää toimintamahdollisuuksia mm. ikäihmisten palveluissa sekä matkailu-, green care- ja hoivapalveluissa.

Kehittämiskohteita

- Yrittäjien tukeminen yritystoiminnan muutoskohdissa, yrittäjien osaamisen kasvattaminen.
- Yritystoimintaa suunnittelevien ja aloittavien sekä maahanmuuttajien, nuorten ja naisten kannustaminen yrittäjyyteen.

Esimerkkihankkeita

- Pienyrittäjien investoinnit toimintaa tehostavaan tai laajentavaan tekniikkaan ja toimitiloihin.
- Käynnistämis- ja kehittämistuet yritystoiminnan kehittämiseen ja uudistamiseen.
- Yhteistyön lisääminen yrittäjien välillä sekä muiden toimijoiden (oppilaitokset, yhdistykset) kanssa. Yrittäjien ja opiskelijoiden kohtauttaminen (työ- ja harjoittelupaikat, osaava työvoima).

5.1.2. Luontomatkailu

LLS:n toiminta-alueella on erinomaiset matkailumahdollisuudet, joita ei ole vielä täysimääräisesti hyödynnetty. Matkailurakenteita tulee parantaa sekä kehittää uusia, kestäviä ja esteettömiä matkailutuotteita ja -palveluita. Samalla parannetaan matkailu-, luonto- ja kulttuurikohteiden näkyvyyttä. Matkailuinfra parantaminen tehdään kestävästi luontovaikutuksia minimoien. Matkailuyrittäjien yhteistyötä ja yhteismarkkinointia kehittämällä matkailijat löytävät helpommin alueen kohteet. Saimaan Geopark, valmistuva Kutilan kanava, kaupungin edustan Karhusaaren rakentuminen ja tavoiteltu European Region of Gastronomy -titteli edellyttävät myös uusien matkailutuotteiden kehittämistä.

Kehittämiskohteita

- Luonto-, pyörä-, perhe- ja kalastusmatkailua tukevat tuotteet ja ohjelmapalvelut, investoinnit, laadukkaat ja hyvin hoidetut ja opastetut taukopaikat ja reitistöt, joissa huomioidaan kestävyys ja eri asiakasryhmät (mm. esteettömyys).
- Majoitus- ja ruokapalveluiden kehittäminen, matkailurakenteiden parantaminen.
- Lähimatkailun ja arkisten matkailupalveluiden (live like a local) edistäminen.

Esimerkkihankkeita

- Matkailutuotteiden kehittäminen uusille asiakasryhmille (mm. geo- ja ekomatkailijat, ikääntyvät ja liikuntarajoitteiset), lomailijoiden etätyöpisteet, etätyöomat ja työretriitit maalla. Luontopohjaisten hyvinvointituotteiden kehittäminen (wellness- ja wellfare-tuotteet).
- Matkailukohteiden (ml. Saimaa ja saaret) saavutettavuuden parantaminen ympäristöystävällisesti (lähikohteisiin ekologisiin vuokravälinein, esim. sähköpyörät, kajakit, julkiset liikennevälineet).
- Matkailureitti tai sen läheisyyteen rakennettu laavu, taukopaikka (yleishyödyllinen hanke).
- Matkailukohde tai -palvelu, jossa luonto yhdistyy esim. kulttuurin, historian, ruuan, tarinoiden, pelillisyyden tai nykYTEKNOLOGIAN kanssa.

5.1.3. Omavarainen ja vahva paikallistalous

Paikallisuus ja pienuus ovat nosteessa. Ihmiset haluavat ostaa laadukkaita, vastuullisia ja kestävästi tuotettuja tuotteita ja palveluita ja tuntea tarinat yritysten takana. Paikallisten tuotteiden ja yrittäjien näkyvyyttä ja tunnettuutta on tärkeää lisätä, samoin yritysten kilpailutusosaamista. Erityisesti kriisitilanteissa on tärkeää pystyä luottamaan vahvaan omavaraisuuteen ruuan ja energian tuotannossa. Digimahdollisuuksien hyödyntämisessä ja tuotannon automatisoimisessa pienyrittäjät tarvitsevat asiantuntija-apua.

Kehittämiskohteita

- Digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen ja innovatiivisten sähköisten palvelujen kehittäminen.
- Palveluiden ja tuotteiden kehittäminen yhdessä käyttäjien kanssa, yrittäjien osaamisen parantaminen (markkinointi,

digitaidot, työllistäminen, kilpailutus).

- Luonnontuotteiden valikoiman ja luomukeruualueiden lisääminen, tuotekehitys sekä uusien lajien, viljelytapojen ja liikeideoiden kokeilu mm. maatalouden kokeilutuella.
- Yhdistysten elinkeino- ja palvelutoiminnan ja yhteiskunnallisen yritystoiminnan lisääminen.

Esimerkkihankkeita

- Lähiruuan ja järvikalan saatavuuden ja tunnettuuden parantaminen (verkko- ja kauppapaikat, jakelupisteet, paikalliset ravintolat hyödyntämään lähiruokaa).
- Paikallisten tuotteiden, palveluiden ja tapahtumien tunnettuuden ja saatavuuden parantaminen.
- Digitalisaation hyödyntäminen yritystoiminnassa, yrittäjien apuna digitaalkari, joka kartoittaa digiongelmat ja neuvoo, opastaa, mihin asioihin panostaminen lisää tuottavuutta eniten.

ELINVOIMAINEN YRITTÄJYYS

TULOKSET

Paikallisten palveluiden ja tuotteiden käyttö ja tunnettuus lisääntyvät, matkailijavirta lisääntyy ja käyttää alueella enemmän rahaa, lähimatkailu lisääntyy. Yritysten ja alueen muiden toimijoiden yhteistyö on tehokasta ja aluetta markkinoidaan yhdessä. Alueelle syntyy uusia yrityksiä ja toimivat yritykset kehittävät palveluitaan niin, että syntyy uusia työtilaisuuksia.

MÄÄRÄLLISET TAVOITTEET

50 tuettua yritystä, joista uusia 10 yritystä (sisältää yritysten käynnistämisen- ja kehittämistoimenpiteet, yritysinvestoinnit)

10 uutta työpaikkaa

6 innovatiivista tuotetta, palvelua tai toimintatapaa

2 alueiden välistä hanketta

1 kansainvälinen hanke

5.2. Vireä ja osallistuva yhteisö

Aktiivinen kylä houkuttelee uusia asukkaita ja uusia toimijoita. Alueen palvelut, virkistys- ja harrastusmahdollisuudet on osattava tuoda esille – ja olla ylpeitä kulttuurista ja paikallisista osaajista. Yhteisöllisyyden tunne ja paikallidentiteetti kehittyvät, kun kaikkien väestöryhmien tarpeet otetaan huomioon.

Paikkariippumattoman työn mahdollisuudet tulee hyödyntää paremmin. Tulevien vuosien haasteena on digitaalisuuden halluunotto, sillä yhä suurempi osa palveluista ja tiedotuksesta toimii sähköisesti. Maaseudulla tarvitaan uudenlaisia, älykkäitä ja kokeilevia palveluratkaisuja ja toimintamalleja, joilla vastataan väestön vähenemisen ja vanhenemisen haasteisiin. Uusia innovaatioita ja palveluratkaisuja syntyy, kun erilaiset asukkaat, yhdistykset, kunnat ja esim. oppilaitosten osaajat kohtaavat. Myös turvallisuus- ja omavaraisuusasioihin tulee kiinnittää huomiota, sillä avun saanti voi poikkeustilanteissa viedä kauan.

Toimiva infra kuten tiestö, laajakaista- ja vesihuoltoverkostot sekä joustavat rakennuslupa- ja käyttötarkoituksen muutokäytännöt mahdollistavat maaseutuasumisen. Laajakaista- ja vesihuoltoinvestoinnit sekä muut esim. matkailuun liittyvät isot investoinnit (retkisatamat, reitistöt) rahoitetaan ELYn rahoituksella. Yhteisten tilojen kunnostamista ja rakentamista tuetaan, jos tiloihin tulee uutta toimintaa ja niiden käyttöaste nousee. Etua on, jos toteuttaja tekee yhteistyötä muiden organisaatioiden kanssa ja investoinnin rakennuskustannuksista käytetään vähintään 1 % taiteeseen ja kulttuuriin.

Kehittämiskohteita

- Asukkaiden osallistamis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittäminen.
- Digitaalisten palveluiden kehittäminen ja asukkaiden digiosaamisen vahvistaminen, etätyömahdollisuuksien parantaminen.
- Innovatiiviset palvelut ja toimintatavat, joilla parannetaan palveluiden saatavuutta tai tehostetaan niiden tuotantoa.
- Turvallisuuden ja omavaraisuuden huomioiminen, poikkeustilanteisiin varautuminen (mm. pitkätkat sähkökatkot,

poikkeukselliset luonnonilmiöt, avun saannin viivästymiseen, suuret ihmisvirrat ym.)

- Kulttuurin, paikallisidentiteetin ja perinteen vahvistaminen ja uudistaminen.
- Maaseutuasumisvaihtoehtojen kehittäminen ja kokeilu.

Esimerkkihankkeita

- Yhteisölliset etätyöhubit, digi- ja palveluavustajien käyttö asukkaiden ja yhdistysten opastamisessa.
- Palvelujen ja toimintamallien käyttäjälähtöinen kehittäminen, esim. sähköiset tai pyörillä liikkuvat palvelut, monitoimipalvelupisteet, uudet ratkaisut ihmisten liikkumiseen tai tavaroiden liikkuttamiseen. Voivat olla älykäs kylä -toimenpiteitä.
- ”Poikkitaiteellinen” yhteistyö tapahtumien ja toiminnan järjestämisessä (esim. kulttuuri-liikunta-ympäristö-matkailu).
- Kohtaamispaikat, joissa eri asukasryhmät kohtaavat ja syntyy uutta toimintaa.
- Maahanmuuttajien ja pakolaisten kotouttamishanke: sitouttaa, työllistää ja monikulttuuristaa yhteisöä.
- Uusien maalla-asumismuotojen kehittäminen: vuokra-asuminen, lyhyet asumiskokeilut, vanhojen talojen uusiokäyttö, yhteisöllinen asuminen yms. Kyläkummit opastamaan paikallisuuteen.

VIREÄ JA OSALLISTUVA YHTEISÖ

TULOKSET

Tavoitteena yhteisöllisyyden ja osallisuuden kasvu, kaikkien asukasryhmien tarpeiden huomioiminen, riittävät palvelut ja harrastusmahdollisuudet, jotka lisäävät asukkaiden viihtyvyyttä ja monipaikkaisten viipymää alueella. Maaseudun väkiluku nousee.

MÄÄRÄLLISET TAVOITTEET

- 3 innovatiivista tuotetta, palvelua tai toimintatapaa
- 3 Älykäs kylä -strategiaa ja niihin liittyvää toimenpidettä
- 3 alueiden välistä hanketta
- 1 kansainvälinen hanke

5.3. Ilmasto- ja ympäristöteot elämäntavaksi

Vähähiilisempään yhteiskuntaan siirryttäessä oleellista on harkittu kuluttaminen, energian säästäminen, lähellä tuotetun hyödyntäminen sekä uuden teknologian ja uusien toimintatapojen käyttöönotto. Paikallisten resurssien kestävä käyttö turvaa omavaraisuutta ja vahvistaa paikallistaloutta rahan jäädessä kierto on omalle alueelle. Ilmastonmuutos avaa mahdollisuuksia uusiin ansaintatapoihin. Muutos lähtee yksilöstä, mutta on tärkeää huomioida myös yritysten ja yhdistysten mahdollisuudet energiaa ja resursseja säästäviin arjen muutoksiin.

5.3.1. Monimuotoinen luonto

Ympäristöasioiden huomioonottaminen edellyttää totutuista käytännöistä luopumista, aikaa ja monipuolista valistusta. Ympäristön ohella kohtuutalouteen siirtyminen ja kulutuksen vähentäminen säästää myös kukkaroa. Lisäksi toimet, joilla parannetaan ympäristön hyvinvointia ja lisätään luonnon monimuotoisuutta tuovat hyvinvointia myös ihmisille lisäten asuinviihtyvyyttä ja luontovirkistysmahdollisuuksia.

Kehittämiskohteita

- Ympäristötietoisuuden lisääminen ja energiaa säästävistä ratkaisuista, bioenergiasta ja kierto- ja vaihtotalouden ratkaisuista tiedottaminen. Osaamisen lisääminen, hiilensidontatoimien kehittäminen ja kokeilu.
- Vesistöjen puhtautta, virtavesien, soiden ja metsien kunnostusta lisäävät uudet innovaatiot, kokeilut ja pienet kunnostustoimet, kosteikkojen suunnittelu.

- Luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön hyvinvoinnin edistäminen.

Esimerkkihankkeita

- Perinnemaiseman ja -biotooppien tunnistaminen ja kunnostaminen, vieraslajien torjunta.
- Monimuotoista luontoa tukevat virkistyskohteet ja alueet.
- Hiiltä sitovien kasvien ja viljelymenetelmien kokeilu (mm. maatalouden kokeilutuella), biohiiletys.

5.3.2. Ilmastoystävällinen yritys ja yhdistys

Ilmasto- ja ympäristöystävälliset toimintatavat avaavat yrityksille uusia mahdollisuuksia uudenlaisen teknologian kehittämiseen, käyttöönottoon sekä uusiin ansaintatapoihin. Vastuullinen toiminta voi tuoda yrityksille myös kilpailuetuja. Uusiutuviin energiamuotoihin siirtyminen ja uusien energiaa, resursseja tai ympäristöä säästävien innovaatioiden kehittämisen lisäksi on tärkeää tehostaa olemassa olevia ratkaisuja. Energian säästäminen ja resurssitehokkuus tuovat yritykselle merkittäviä säästöjä. Toimintojensa tehostamisessa yritykset ja yhdistykset tarvitsevat valistusta ja asiantuntija-apua.

Yhteisten tilojen kunnostusta ja rakentamista voidaan tukea, jos investoinnilla on merkittävää vaikutusta tilojen energia- ja resurssitehokkuuteen, lämmityksessä siirrytään uusiutuvaan energiaan ja jos tilan käyttöaste nousee.

Kehittämiskohteita

- Uusiutuvan energian käytön ja bio- ja kiertotalouden edistäminen, digitalisaation hyödyntäminen ja etäratkaisujen kehittäminen ja kokeilu.
- Energiaa ja resursseja säästävät ratkaisut, uusien toimintatapojen luonti.
- Palveluiden järjestämiseen, tilojen ja tavaroiden tehokkaampaan käyttöön, energian tai resurssien säästöön, asumiseen tai liikenteeseen liittyvät innovatiiviset ratkaisut (ns. Älykäs kylä strategiat/toimenpiteet).

Esimerkkihankkeita

- Energia- ja resurssitehokkuutta lisäävät investoinnit ja innovaatiot ja kiertotalousratkaisut. Uusien logistiikkaratkaisujen kehittäminen esim. kuljetuksia yhdistäen
- Osaamisen lisääminen (energiatehokkuuslaskelmat, ympäristösertifikaatit yrityksille).
- Yhteisten tilojen uusiutuvaan energiaan siirtyminen ja energiatehokkuuden parantaminen, tapahtumien ympäristövaikutusten vähentäminen ja hiilineutraalisuuteen pyrkiminen.
- Uusiutuvaa energiaa hyödyntävien tankkaus- ja latauspisteiden rakentaminen.

ILMASTO- JA YMPÄRISTÖTEOT ELÄMÄNTAVAKSI

TULOKSET

Asukkaat tiedostavat ja omaksuvat ilmastoystävällisen elintavan. Lämmitykseen ja liikkumiseen käytetään entistä enemmän uusiutuvaa energiaa. Yritykset ja yhdistykset panostavat energian ja resurssien säästöön. Uusia ympäristöystävällisiä laitteita, toimintatapoja tai teknologiaa kehitetään. Ympäristön hyvinvointi paranee.

MÄÄRÄLLISET TAVOITTEET

- 10 tuettua yritystä, joista 2 uutta yritystä
- 5 uutta työpaikkaa
- 4 innovatiivista tuotetta, palvelua tai toimintatapaa
- 20 ympäristö- ja ilmastotoimenpidettä (hankkeita)
- 2 Älykäs kylä -strategiaa/toimenpidettä
- 3 alueiden välistä hanketta
- 1 kv-hankkeiden määrä

5.4. Nuoret tekijät

Lapset ja nuoret ovat tekijöitä – eivät vain tekemisen kohteita. He ovat edelläkävijöitä, vanhojen toimintatapojen kyseenalais-tajia ja uudistajia. Nuorten tarpeiden kuuleminen ja heidän osallistamisensa kehittämiseen ja viestinnän toteutukseen auttaa hyvin tuloksiin. Positiiviset kokemukset lapsena ja nuorena sekä maaseudun työ- ja harrastusmahdollisuuksiin tutustuminen innostavat nuoria hakeutumaan maaseutu ympäristöön myös aikuisena. Myös muualta muuttaneiden opiskelijoiden sitoutta-minen alueeseen ja alueen yrityksiin on tärkeää, sillä nykytilanteessa vain harva opiskelija jää opintojen jälkeen alueelle.

Nuorisoleader-toimintaa kehitetään panostamalla tiedotukseen ja nuorten tavoittamiseen. 13-28-vuotiaiden nuorten omia hankkeita ja yrityskokeiluja tuetaan Kipinärahalla (kuntien erillisrahoitus). Koska pienyrityksen perinne on alueella heikkoa, kannustetaan erityisesti yrittäjyyskasvatukseen ja yrittäjyyskokeiluihin.

Kehittämiskohteita

- Lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen. Toimintatapojen kehittäminen, jotta nuorten viesti kuuluu paremmin.
- Harrastusmahdollisuuksien ja kohtaamispaikkojen kehittäminen, jotka edistävät osallisuutta ja mielen hyvinvointia.
- Yrittäjyyskasvatuksen tukeminen, yrittäjyyskokeiluihin kannustaminen ja nuorten työmahdollisuuksien parantaminen.
- Opiskelijoiden (kotimaiset ja kansainväliset vaihto-opiskelijat) sitouttaminen alueeseen.

Esimerkkihankkeita

- Nuorten toteuttamat hankkeet ja tapahtumat (esim. pienhankkeet).
- Yritysten ja oppilaitosten välisen yhteistyön kehittäminen: nuorten työllistyminen (kesätyöt, harjoittelut).
- Maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten keskinäisen ymmärryksen parantaminen, kotoutuminen ja kulttuurikasvatus.

NUORET TEKIJÄT

TULOKSET

Nuoret otetaan huomioon päätöksenteossa ja he tuntevat vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuutensa. Kiinnostus yrittäjyyteen kasvaa ja opiskelijoiden kontaktit paikallisiin yrityksiin lisääntyvät.

MÄÄRÄLLISET TAVOITTEET

- 25 uutta nuorten yrityskokeilua (Kipinärahat)
- 15 nuorten toteuttamaa toimenpidettä (mukaan lukien pienhankkeet)
- 2 innovatiivista tuotetta, palvelua tai toimintatapaa
- 2 alueiden välistä hanketta
- 2 kansainvälistä hanketta

STRATEGIAN MÄÄRÄLLISET TAVOITTEET YHTEENSÄ

- 60 tuettua yritystä, joista 12 uutta yritystä (yritystuella kehitettyjen maaseutu yritysten määrä 48 kpl)
- 15 uutta työpaikkaa
- 15 innovatiivista tuotetta, palvelua tai toimintatapaa
- 5 Älykäs kylä -strategiaa/toimenpidettä (erillisten kriteerien mukaan valittua)
- 10 alueiden välistä hanketta
- 5 kansainvälistä hanketta
- 20 ympäristö- ja ilmastotoimenpidettä (hanketta)
- 100 ilmastotekoa (ilmaston ja ympäristön hyvinvointia lisääviä konkreettisia tekoja, kertyy kaikilta painopistealueilta)
- 40 nuorten toteuttamaa toimenpidettä (mukaan lukien Kipinärahat ja pienhankkeet)

6. Rahoitussuunnitelma

Rahoitusta kohdennetaan eniten Elinvoimaiseen yrittäjyyteen (35 %) ja Ilmasto- ja ympäristötekoihin (rahoitus 25 %). Vireä osallistuva yhteisö ja Nuoret tekijät – painopisteiden rahoitusosuus on 20 %. Yksityisen rahoituksen tavoite on 35 % koko strategian rahoituksesta.

RAHOITUKSEN KOHDENTAMINEN

Kohdennus	EU 43%	Valtio 37%	Kunta 20%	Julkinen rahoitus	Yksityinen rahoitus 35%	Kokonaisrahoitus yhteensä
Elinvoimainen yrittäjyys 35%	356 502	306 757	165 815	829 073	595 232	1 424 305
Vireät ja osallistuvat yhteisöt 20%	203 715	175 290	94 751	473 756	340 133	813 889
Ilmasto- ja ympäristöteot 25%	254 644	219 112	118 439	592 195	425 166	1 017 361
Nuoret tekijät 20%	203 715	175 290	94 751	473 756	340 133	813 889
Strategiaa toteuttavat toimet yhteensä	1 018 576	876 449	473 756	2 368 781	1 700 663	4 069 444
Toimintaraha 25%	339 525	292 150	157 919	789 594	0	
YHTEENSÄ	1 358 101	1 168 599	631 675	3 158 375	1 700 663	4 859 038

Taulukko 2.

Leader-rahoitus kohdistetaan vain maaseutualueille. Strategiaa voidaan toteuttaa CAP-rahoituksen ohella myös muulla EU:n ja kansallisella rahoituksella. Muulla rahoituksella toteutetaan mm. Nuorisoleader-toiminta (kuntien rahoitus) sekä mahdolliset LLS:n kaupunkialueella toteutettavat hankkeet (ks. 7.6.). Lisäksi LLS voi ohjata hanketoteuttajia hakemaan rahaa muilta, toimintaan paremmin sopivilta rahoittajilta.

7. Strategian toimeenpano

7.1. Hallinto

Leader-toiminnalla tuetaan maaseudun paikallislähtöistä kehittämistä. Leader-ryhmä neuvoo ja opastaa asukkaita kehittämissä ja rahoituksen haussa sekä kohtauttaa ja verkottaa ihmisiä. Strategian toimeenpanosta vastaa Leader Länsi-Saimaa ry, jonka toimeenpaneva elin on hallitus. Se kootaan kolmikantaisesti (julkinen, yhdistykset, asukkaat) tasapuolisesti alueen eri kunnista, ikä- ja sukupuolijakauma huomioiden. Hallitus kokoontuu 8-10 kertaa vuodessa. Hallitus palkkaa strategian toteuttamiseen tarvittavan henkilöstön. Vakituksia työntekijöitä ovat toiminnanjohtaja ja hankesihteeri. Määräaikaista henkilöstöä palkataan tarpeen mukaan mm. yritysneuvontaan, tiedonvälityshankkeisiin ja omien tai alueiden välisten/kansainvälisten hankkeiden toteuttamiseen. Työntekijä voi olla kahden tai useamman Leader-ryhmän yhteinen tai työpanos voidaan hankkia ostopalveluna. Taloushallinto ostetaan ulkopuoliselta kirjanpitäjältä, jolloin toiminta on läpinäkyvää. LLS:lla on 74 henkilöjäsentä ja 29 yhteisöjäsentä.

LLS:n toimisto sijaitsee Lappeenrannassa. Asiakastapaamiset järjestetään asiakkaalle parhaiten sopivassa paikassa tai etäyhteydellä. Tarvittaessa LLS järjestää pop-up -toimistoja alueen kunnissa.

LLS arvioi toimintaansa ja noudattaa laatukäsikirjaa, joka sisältää yhdistyksen kattavan hallinto-ohjeen, hallituksen ja henkilökunnan tehtävät ja työnkuvat sekä toimintaohjeet eri tilanteisiin. Uudet työntekijät ja hallituksen jäsenet perehdytetään tehtäviinsä. Työntekijät ja mahdollisuuksiensa mukaan hallituksen jäsenet osallistuvat maa- ja metsätalousministeriön, Ruokaviraston, maaseutuverkostoyksikön, ELY-keskuksen, Suomen Kylät ry:n ja muiden Leader-ryhmien järjestämiin koulutuksiin. Myös muuhun koulutukseen kannustetaan. Lisäksi ryhmä järjestää itse tai yhdessä naapuriryhmien tai muiden toimijoiden kanssa koulutusta alueen asukkaille ja hallitukselle.

7.2. Aktivointi ja viestintä

Aktivoinnin tarkoitus on kannustaa alueen asukkaita, yhdistyksiä ja yrityksiä kehittämään omaa toimintaansa ja asuinympäristöönsä sekä tiedottaa rahoitusmahdollisuuksista. Tärkeimmät kohderyhmät ovat pienyrittäjät, yrittäjyyttä suunnittelevat ja yhdistykset. LLS:n viestintä on avointa, aktiivista ja saavutettavaa. Se perustuu ajantasaisiin nettisivuihin ja aktiiviseen, monikanavaiseseen sometiedottamiseen. Rahoitetut hankkeet kootaan kvartaaleittain ELY-keskuksen ja Leader-ryhmien yhteiseen rahoitustiedotteeseen. Aktivointia tekevät henkilöstö, hallitus sekä LLS:n yhteistyökumppanit. Aktivointi on tavoittanut viime vuosina paljon uusia kohderyhmiä ja toiminnan uusiutumisaste on alueella korkea, sillä 69 % 2014-21 hankehakijoista on uusia (eivät ole hakeneet Leader-rahoitusta vuodesta 2007 lähtien)!

LLS järjestää info- ja tiedotustilaisuuksia itse, osallistuu yhteistyökumppanien järjestämiin tilaisuuksiin (mm. yrittäjäaamiaiset, järjestöparlamentit, erilaiset yritysinfot) sekä eri yleisötilaisuuksiin (markkinat, yritys- ja harrastusmessut). Tilaisuuksia järjestetään tasapuolisesti toiminta-alueen eri puolilla. Tarvittaessa aktivointia kohdennetaan tiettyihin alueisiin/aloihin. Asiakkaiden toiveista tilaisuuksia tullaan pitämään live-tilaisuuksien ohella myös verkossa tai hybriditilaisuuksina. Ryhmä kokeilee ennakkoluulottomasti myös uusia tiedottamisen, aktivoinnin ja osallistamisen keinoja.

Hyväksi käytännöksi on osoittautunut hankkeiden vaikuttavuuden esilletuonti ja se, että onnistuneet hankkeet esittelevät toimintaansa infotilaisuuksissa ja tiedotuksessa. Myös hankkeiden virtuaalista esittelyä on kokeiltu hyvin tuloksin ja suunnitteilla on virtuaalimatka onnistuneisiin hankkeisiin. Etenkin laajoissa, useita sidosryhmiä koskevissa hankkeissa tai hankerypässä saadaan hankkeen vaikutukset parhaiten esiin sidosryhmien yhteiskeskustelussa, jossa ovat mukana toteuttajien lisäksi esim. alueen yrittäjät, asukkaat ja muut toimijat, asiantuntijat ja viranomaiset.

7.3. Yhteistyö ja verkostoituminen

LLS:llä on laajat paikalliset ja alueelliset verkostot (ks. liite 2). Tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat alueen pienyrittäjät, yhdistykset ja kunnat. Yritysneuvojen kanssa kokoonnutaan kuukausittain ja tärkeimpien maakunnallisten toimijoiden (paikalliskehittäjät, oppilaitokset, nuorisotoimijat maa- ja metsätaloustoimijat, harrastustoimijat) kanssa järjestetään kumppanuuskeskusteluja 2-4 kertaa vuodessa. Kuntaedustajia tavataan useita kertoja vuodessa ja kuntapäätäjille tiedotetaan Leader-toiminnasta vuosittain. Säännöllistä yhteistyötä tehdään myös Etelä-Karjalan liiton, yrittäjäyhdistysten ja matkailu-, kulttuuri- ja kalataloustoimijoiden kanssa. LLS:llä on oma nuorisoryhmä.

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen kanssa tehdään yhteistyötä hankevalmistelussa. Osapuolten roolit ja tehtävät rahoitusprosessissa sekä tukikelpoinen maaseutualue määritellään yhteistyösopimuksessa (liite 3). ELYn ja muiden Leader-ryhmien kanssa järjestetään yhteisiä maksatus- ja hallituskoulutuksia.

LLS on aktiivinen eri toimijoiden koollekutsuja ja verkottaja, joka puolueettomana tahona saa isot ja pienet toimijat saman pöydän ääreen. Yhteistyötä luodaan erityisesti teemoissa, joissa on kehittämistarvetta, mutta joihin yhteistyötä ei ole syntynyt. LLS on Lappeenrannan kaupungin Greenreality-kumppanina sitoutunut kannustamaan toimijoita ilmastotyöhön ja sisältämään hankkeiden arviointikriteereihin ilmasto- ja ympäristökriteerejä.

7.4. Alueiden välinen ja kansainvälinen yhteistyö

Yhteistyö kansallisesti eri alueiden välillä ja kansainvälisesti tuo uusia ideoita ja näkemyksiä kehittämiseen ja omien mahdollisuuksien ja vahvuuksien huomaamiseen. Alueen toimijoita kannustetaan etsimään yhteistyökumppaneita alueen ulkopuolelta. Alueiden välistä ja kansainvälistä yhteistyötä voidaan tehdä kaikilla painopistealueilla. Yhteistyömahdollisuuksia avautuu erityisesti matkailun kehittämisessä, nuorisotoiminnassa, turvallisuusasioissa, raja-alueyhteistyössä sekä ilmasto- ja energia-asoiden kehittämisessä.

Kaakkois-Suomen muiden Leader-ryhmien kanssa yhteistyön vastuualueet on jaettu seuraavasti: LLS: viestintä, vaikuttavuusviestintä, verkostot (LUT, ympäristö). Leader Sepra: kansainvälisyys ja kv. rahoitusvälineet, EU- ja kalaverkostot, Kärki-Leader: laatutyö ja arviointi. Kaakkois-Suomen ja Etelä-Savon ryhmien kanssa on toteutettu kansainvälisiä hankkeita. Eurooppa-tietoutta alueelle välittää Sepran hallinnoima ED Kymenlaakso.

7.5. Nuorisoleader-toiminta

Nuorisoleader-toimintaa on toteutettu vuodesta 2019 koko toiminta-alueella, myös kaupunkialueella. Nuorten toiminta- ja vaikuttamismahdollisuuksia, osallisuutta, työllistymistä ja nuorten yrittäjyyttä edistetään mm. rahoittamalla 13-28 -vuotiaiden nuorten omia projekteja ja yrittäjyyskokeiluja ns. kipinärahalla. Kuntien rahoitusta on käytettävissä 11 000 € vuodessa. Toimintaa ohjaa ja päätösesitykset tekee LLS:n nuorisoryhmä. Myös yritysstartti-tyyppisen pienrahoituksen aloittamista yritysten pieniin investointeihin on harkittu.

7.6. Toiminta kaupunkialueella

Leader-ryhmän vahvaa osaamista asukkaiden ja yhdistysten osallistamisessa ja aktivoinnissa voidaan toteuttaa myös kaupunkialueella, jolloin rahoitusta haetaan EU:n muista ohjelmista tai kansallisesta rahoituksesta. Kaupungissa korostuu asukasryhmien monimuotoisuus, asukkaiden tavoittaminen ja osallistaminen. Hankkeet voivat liittyä esim. yhteisöllisyyttä tukevaan asukaslähtöiseen kehittämiseen, nuorten ja vähemmistöryhmien työllistymiseen tai maahanmuuttajien kotiuttamiseen.

7.7. Kalaleader

LLS kuuluu Itä-Suomen Kalaleaderiin, joka toimii Etelä- ja Pohjois-Karjalassa sekä Etelä- ja Pohjois-Savossa. Toiminnan tarkoituksena on kehittää ja vahvistaa alueen elinkeinokalataloutta ja kalastusmatkailua Yhteistyössä kalan vuoksi -strategiaa 2022-27 noudattaen. Rahoitus tulee Euroopan meri-, vesiviljely- ja kalatalousrahastosta. LLS voi rahoittaa hankkeita, jotka eivät sovi kalatalousrahastosta rahoitettaviksi, mutta edistävät LLS:n strategian toteutumista. Kalaleaderin kalajaostoon kuuluu 3+1 eteläkarjalaisedustajaa ja seurantaryhmään henkilö molemmista Leader-ryhmistä.

7.8. Hanke- ja päätöksentekoprosessi

Leader-toimisto tukee hankkeita koko prosessin ajan, hankeideasta hankkeen toteuttamiseen ja maksatukseen. Neuvonta ja ohjaus painottuu etenkin hankkeen alkuvaiheeseen, jolloin hakija jalostaa ideasta hankkeen ja tekee rahoitushakemuksen. Rahoitusta haetaan sähköisesti Hyrrässä.

Hallitus määrittelee hankkeiden tukiprosentit, mahdolliset valintajaksot ja rahoituslinjaukset, pisteyttää hakemukset arviointikriteerien perusteella, tekee niille tarkoituksenmukaisuusharkinnan ja esittää rahoitettavat hankkeet Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle, joka tekee laillisuusharkinnan ja rahoituspäätöksen. Rahoitettaville hankkeille nimetään hallituskummit, jotka seuraavat hankkeen toteuttamista.

Rahoituspäätöksen saaneiden hankkeiden toteuttajille järjestetään aloituspalaveri tai koulutusta (yhdessä ELYn ja muiden Leader-ryhmien kanssa), jossa käydään läpi hankkeen toteuttamiseen ja maksatukseen liittyvät asiat. Hankkeen toteutumista ja maksatusten hakua seurataan. Hanketoteuttajia verkotetaan hankevetäjien tapaamisissa ja näin jatketaan Kaakkois-Suomen hankevetäjien Kaakotin -toimintaa.

ARVIOINTIKRITEERIT

Rahoitettavia hankkeita valittaessa tarkastellaan, onko hanke strategian mukainen, sen tavoitteita edistävä ja toteutuskelpoinen. Arvioinnissa otetaan huomioon sosiaalisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja ekologisesti kestävät toimintatavat. Valintamenettely on avoin ja arviointikriteeristö (liite 5) on näkyvillä LLS:n nettisivuilla. Kriteereissä hanke saa pisteitä mm. ilmastoystävällisyydestä, innovatiivisuudesta, yhteistyöstä, työllistymisvaikutuksista sekä siitä, millaisia pysyviä vaikutuksia hankkeesta jää.

8. Seuranta ja arviointi

Strategian toteutumista, hankkeiden vaikuttavuutta ja strategian tavoitteiden saavuttamista seurataan mitattavien tavoitteiden avulla (taulukko 3) vuosittain. Samalla arvioidaan, miten toimintaa ja aktivointitoimia kehitetään ja miten mahdollisiin toimintaympäristön muutoksiin reagoidaan. Strategiatasolla seurataan rahoituskehityksen sidontaa sekä painopisteiden ja määrällisten tavoitteiden toteutumista. Oman toiminnan toteutumista seurataan henkilöstön kehityskeskusteluilla, asiakasyytyväisyyskyselyillä sekä hallituksen kokouksissa. Arviointia toteutetaan myös kuntien ja muiden yhteistyökumppanien sekä ELY-keskuksen, maa- ja metsätalousministeriön ja Ruokaviraston kanssa käytävissä keskusteluissa. Lisäksi LLS toteuttaa vertaisarviointia muiden Leader-ryhmien kanssa.

TOIMINNAN MITTARIT

Strategian ja toiminnan tavoitteet ja niiden seuranta

Aktivointi ja viestintä			
Tavoite	Mittari	Määrällinen tavoite/kausi	Miten mitataan
Potentiaaliset hakijat tavoitetaan	Uusien kontaktien määrä	500	Yhteydenotot kirjataan, merkitään vuosiraporttiin
	Kontaktien määrä	100	
Hakijat tekevät rahoitushakemuksen	Hakemusten määrä	120	Hyrrästä, merkitään vuosiraporttiin
	Uusien hakijoiden määrä	60	
Hallitus tiedottaa aktiivisesti Leader-toiminnasta	Kaikki jäsenet osallistuvat toiminnasta tiedottamiseen	Kaikki tiedottavat	Kysely vuosittain hallituksen jäsenille
	Kontaktien määrä	Keskimäärin 10 kontaktia/jäsen	
Hankkeiden tuloksista ja vaikutuksista viestitään aktiivisesti	Hankkeet viestivät omasta toiminnastaan	Kaikki hankkeet viestivät omissa kanavissaan	Hankesuunnitelma, hankkeen loppuhaastattelu
	LLS viestii hankkeista	40 kertaa vuodessa	Some-seuranta
		Päätyneiden hankkeiden tulokset kootaan yhteen 1 krt vuodessa	Hankkeiden loppuhaastattelut
Neuvonta ja päätöksenteko			
Tavoite	Mittari	Määrällinen tavoite	Miten mitataan
Hakuprosessi on sujuva	Täydennyspyynnöt	Asiakkaalle täydennyspyyntö 5 vrk:ssa (arki) hakemuksen jättämisestä	Hyrrästä
	Käsittelyaika	Hakemus käsitellään hallituksessa keskimäärin kuudessa viikossa	Hyrrästä vuosittain
Toteutuneet hankkeet	Rauenneiden tai keskeytyneiden hankkeiden määrä	Ei rauenneita tai keskeytyneitä hankkeita	Hyrrästä, Elystä, merkitään vuosiraporttiin
	Takaisinperintöjen määrä	Ei takaisinperintöjä	
Hankkeesta jää pysyvää toimintaa	Hankkeen indikaattoritiedot	Suunniteltu yhteistyö on toteutunut/jatkuu	Hyrrä, loppuhaastattelu/raportti
	Loppuhaastattelu	Hankkeesta jää pysyvää toimintaa	Loppuhaastattelu/raportti
Hallituksen jäsenet osallistuvat aktiivisesti	Kokouksiin	¾ jäsenistä kokouksissa	Hallituksen pöytäkirjat, koulutusmuistiot
	Koulutuksiin	Ryhmän omaan koulutukseen ¾ Alueelliseen tai valtakunnalliseen 1/3	
	Oman osallistumisen itsearviointi	Kerran vuodessa	Itsearviointikysely
Asiakkaat ovat tyytyväisiä saamaansa neuvontaan	Arvosana 1–5	Keskiarvo 4,5	Kysely
Rahoituksen toteutuminen			
Tavoite	Mittari	Määrällinen tavoite	Miten mitataan
Rahoitus käytetään suunnitelmien mukaan	Rahoituksen jakautuminen painopistealueittain	Elinvoimainen yrittäjyys 35 %	Myöntövaltuuden seuranta hallituksen kokouksissa ja vuosiraportilla
		Vireä ja osallistuva yhteisö 20 %	
		Ilmasto- ja ympäristöteot 25 %	
		Nuoret tekijät 20 %	

Taulukko 3.

LEADER

Länsi-Saimaa

www.leaderlansisaimaa.fi

